

Nattkirke

Kirkerom, sanser og ungdomsarbeid som ungdommer ønsker

Tjøme er et samfunn på 5000 mennesker et godt stykke fra Tønsberg. Det betyr at vi er et stykke fra «der det skjer» en fredagskveld. Like fullt har vi lyktes med å skape et tilbud i kirka der mellom 20 og 50 ungdommer kommer en fredag hver måned. Tilbudet kalles «Nattkirke», og en stor og sammensatt gruppe ungdommer medvirker aktivt i utforming og gjennomføring. I denne artikkelen vil vi fortelle hva vi gjør og har gjort, og diskutere noen erfaringer.

*AV ELISABETH LUNDEVOLD RINGØEN, trosopplærer, og RUNE JÆGER-LIAN, sognediakon i Tjøme/Hvasser menighet.
E-post: elisabeth.ringoen@faerder.kirken.no og rune.jeger-lian@faerder.kirken.no*

I 2004 ble det gjort et vedtak i menighetsrådet om at barn og unge var satsingsområde i vår menighet. Det ble samtidig opprettet et dåps- og undervisningsutvalg og ansatt en diakon med fokus på ungdom. Menigheten overtok også i denne perioden et hus i Tjøme sentrum der det ble startet opp en rusfri ungdomsklubb på fredagskvelden, med aktiviteter som paintball og Dataparty. Denne klubben er fortsatt aktiv 17 år etterpå, og mange ungdommer, særlig gutter, har funnet sin plass her. Men det har vært få koblinger opp mot gudstjeneste og kirke blant ungdommen, og med Nattkirke ønsket vi å se om det var mulig å gjøre en kobling mellom tiltakene våre og kirkebygget.

Nå har vi Nattkirke en fredag i måneden fra klokken 19 til 23. Kirken ligger i Tjøme sentrum slik at det er enkelt for ungdom å stikke innom. Målgruppen er 15–25 år, og flertallet av de som kommer er 17–18 år. Kirkerommet fra 1867 forvandles ved hjelp av lys, lyd, lukt og installasjoner: Utenfra ser man at det lyser blått og rødt lys ut vinduene. Våpenhuset er belyst koselig, og ofte er lysgloben det første ungdommen ser. Musikken er elektronisk kontemplativ. Vaffellukten kan kjennes idet du går inn i kirken. En voksen er i nærheten av inngangen og hilser. Retrostålampere, sitteputer, pledd og sofaer gjør det enkelt å sette seg ned med et spill eller for å slå av en prat. På cafébordene i midtgangen ligger små tekster/bibelvers og bilder som kan relateres til dagens tema. Bord med mat og drikke er plassert nær inngangspartiet. Det er ikke et program som ungdommene må gjøre. Forskjellige aktiviteter ligger klar, hvis ungdommene ønsker å gjøre noe, som hobbymateriell og ulike brettspill. Projektoren i kirken viser film av akvarium, bål og andre kontemplative filmer som passer for kveldens tema. Installasjonene forandres fra gang til gang, og vi er opptatt av at ungdommene skal oppleve at det er godt å være.

SAMARBEIDE OG FORTØYE

Dette opplegget er ikke et opplegg noen få voksne, kirkelig ansatte har pønsket ut på egen hånd. Det er utformet i en samarbeidsgruppe av ungdommer og voksne vi har kalt «drudlegruppen».

Høsten 2012 ble det opprettet en gruppe på syv personer i forbindelse med trosopplæringsplanen i menigheten, som satt til og med 2015. Denne gruppen hadde fungert bra, så disse ble spurt om å fortsette i drudlegruppen. Vi måtte også få inn flere ungdommer. Her ble mange spurt, vi spurte bredt ut og særlig mange av ungdommene som har vært innom ungdomsklubben. Her var alle velkommen, og det var viktig å få likevekt av gutter og jenter. Vi var spente på om ungdommen tenkte at de måtte være kristne eller medlemmer i Den norske kirke (Dnk), selv om det ikke var et kriterium. I løpet av prosjektperioden har drudlegruppen bestått av 14 ungdommer og fem voksne. Flere av disse ungdommene var ikke medlemmer i Dnk. Det ble hele tiden presisert at de kunne ta med en venn, og at en ikke forpliktet seg til å være med på alt. Vi sørget for at vi var så mange at ikke ansvaret føltet for tungt på de mest plikttoppfyllende.

Denne gruppen skulle vise seg å bli essensiell for utformingen av Nattkirke. Det ble et forum som skapte tillit og la grunnlaget for ærlige tilbakemeldinger. Den teologiske tenkningen handlet om en «teologi nedenfra», en bevegelse som begynte hos ungdommene og endte opp i kirken. Ungdommene følte seg velkommen og inkludert uten å bli konfrontert med krav om tro og kristen innsikt. Gruppen særpreges av en absolutt toleranse for det de unge selv tenker og tror.

Drudlemøtene var godt planlagte. Her ønsket vi å lage en møteplass som var litt annerledes enn andre styremøter. Diakon og trosopplærer arbeidet for å lage et rom hvor det var ok å snakke om de store spørsmålene i livet. Vi brukte aktivt «Diversity Icebreaker»-testen som et verktøy for å snakke sammen (se mer om den nedenfor). Mat var også en viktig del i møtene. Den gode praten kommer lettere med bordfelleskap og god mat.

Spørsmålet som vi jobbet med i prosjektperioden var: Hva skal til for at du kommer til kirken? Ut fra dette spørsmålet skapte vi Nattkirketilbudet. Noen av svarene til ungdommen var: komfort, tid, hygge, mat, ikke program, egen musikk, kveldstid, mine interesser, kunne komme og gå.

Nattkirken ble startet som en del av prosjektet «Luther øre», der fire menigheter i Tunsberg bispedømme skulle skape et lokalt tilpasset tiltak for ungdom i reformasjonsjubileumsåret 2017.¹ Medvirkning var et viktig mål med disse tiltakene, det samme var det at ungdommene skulle sees på som en ressurs. Det var viktig å hele veien få ungdommen selv til å komme med forslag. Det var de som skulle lage Nattkirke slik at de kunne få med seg sine venner. Diakon og tros-

¹ Forespørselen om å være med i prosjektet «Luther Øre» kom høsten 2014. Videre framdrift ble slik at vi høsten 2015 jobbet med rekruttering, våren 2016 med inspirasjonssamlinger og verksted, før vi begynte med utprøving høsten 2016.

opplærer ble kirkeverter som passet på, og ordnet praktisk det som måtte ordnes som ungdommen bestemte. Det var også viktig for oss at ungdommene innredet kirken slik at de kunne slappe av. At kirken ble et helt annerledes rom. Vi merket at flere ungdommer var stolt av hva de var med på og følte at de var med på noe stort og viktig.

I tillegg til samarbeidet innenfor drudlegruppen var det viktig å «fortøye» Nattkirken i menigheten som helhet.² Først hos kirkevergen/fellesråd, menighetsråd, prest og stab. Videre var det viktig å forankre Nattkirken blant ungdom og frivillige. Vi tar her med et sitat fra sogneprest Jan Brastein:

«Det har ikke vært noen konflikter knyttet til dette. Det er i grunnen oppsiktsvekkende fordi en del av arbeidet med Nattkirken har vært såpass radikalt. Det forteller vel en del om betydningen av at ansatte som har vært sentrale i Nattkirkearbeidet, har vært ansatte i mange år, og som har opparbeidet en bunnsolid tillit i den etablerte menighet og i rådene.»

Da Nattkirken startet, hadde både trosopplærer og diakon vært tilknyttet menighetene i mange år og hadde bygd relasjoner med både ansatte, barn og ungdom over tid. Mange unge hadde vært frivillige på alt fra tårnagenthelg til loppemarked, og flere av dem har blitt valgt inn i menighetsrådet. Disse relasjonene har hatt betydning. Men det er ikke gitt at en må være tilknyttet en menighet i over et tiår før en kan lede et initiativ som dette.

ERFARINGER

Hva fungerte og hvorfor? Arbeidet med Nattkirken og drudlegruppen har gitt oss noen erfaringer knyttet til både måter å jobbe på og hva slags innhold som fungerer på hvilken måte.

Noen erfaringer kan knyttes til tid. Ting tar tid! Relasjoner tar lang tid å bygge. Det tok lang tid før ungdommene turte å være ærlige med oss. I starten sa de nok det som de trodde vi ville høre. Det at vi hadde drudlemøter i nærmere et år, før vi startet å arrangere Nattkirke, var gull verdt. Det har også vært viktig at ungdommen merker at vi voksne er der for dem – og vi merker at det er viktig at oppfølgingen skjer når ungdommen ønsker.

Et annet aspekt ved tid handler om tidsfrister. «Luther Øre»-prosjektet hadde gitt oss en bestilling, slik at vi hadde tidsfrister vi måtte overholde. Disse tidsfristene ble særlig nyttig i drudlegruppen. Etter hvert ble det en arbeidsfordeling der diakon og trosopplærer planla innholdet i drudlemøtet og drudlegruppa hadde størst medvirkning på innholdet i Nattkirken. Bestillingen førte også til at vi endte opp med jevnlig møter, noe som skulle vise seg å bli svært viktig.

² Frivillige voksne og ansatte i menigheten har også blitt oppfordret til å be for Nattkirken, og har uttrykt at det oppleves som positivt og meningsfullt.

En annen erfaring handler om kreativitet, sanselighet og opplevelser. Som tidligere nevnt, brukte vi en «Diversity Icebreaker»-test i drudlegruppen. Her snakker vi om egenskaper og fargene rød – sosial, grønn – kreativ og blå – ryddig. Alle mennesker innehar disse tre fargene/preferansene. Vi snakket mye om at i kirken er det god plass til egenskapene til rød og blå. Men det er lite rom for det kreative. Ungdom har mange egenskaper som er «grønne», som å være impulsiv, kreativ, energisk, uavhengig, nyskapende, leken og filosofisk. Gjennom samtalene ble det tydelig at Nattkirken skulle forsøke å være et sted for disse egenskapene. Vi ønsket å ha stort fokus på å sanse og oppleve, ikke bare ord. Her kunne ungdommene skape egne trosknagger ved å lage kirken til sin egen.

Vi har også høstet en del erfaringer om refleksjon og trospraksis innenfor dette ungdomsarbeidet. Erfaringen fra Nattkirke viser at bare det å komme i kirken åpnet opp for en enkel trospraksis. Ungdommene uttrykte tro gjennom deltakelse og handling – lystenning, bibellesning og bønn. Dette skjedde på eget initiativ, med kirkerommet som inspirasjonskilde. Samtalene kom enkelt inn på de store spørsmålene når vi bygde med Lego inne i alterringen eller fargela i tegnebøker.

Vi bestemte også tidlig i prosessen at vi ønsket å bruke troshistorier inn i arbeidet. Hvordan og i hvilket omfang, var vi usikre på. Vi startet i drudlegruppa. Mange av ungdommene visste ikke hva en troshistorie var, så da startet vi med livshistorie. På drudlemøtene hadde vi undervisning om Luthers troshistorie og hans gudsbilde. For å tenke over sitt eget gudsbilde, brukte vi bilder. Her kunne ungdommen trekke et bilde og knytte noen ord til hvorfor de valgte dette bildet. Vi merket at noen var mer interessert i å skrive og fortelle sin egen troshistorie enn andre.

Vi har også prøvd å koble troshistorie til Nattkirke. I starten var det de eldste ungdommene som ønsket å fortelle sin troshistorie, det gjorde de ved flere andre anledninger. Men en viktig erfaring er at vi ikke kan pushe noen til å fortelle, og at det for mange kjennes best å fortelle sin troshistorie ved prat rundt bordet eller ved en aktivitet.

Den siste erfaringen vi vil trekke fram, handler om opplegget innenfor de avsatte timene. Da vi startet opp, var vi spent på reaksjonen hos ungdommen som ikke hadde vært med i drudlegruppen. Ville de bruke tilbudet? Ville de bruke en fredagskveld i kirken? Vår erfaring er todelt. Første gangen kom det masse ungdommer klokka sju. De fant raskt en plass og fant sammen på egne aktiviteter. Andre kvelder, om det ikke kommer så mange innom, blir de ungdommene som møter opp tidlig, mer rastløse. Vi har eksperimentert med å ha konsert og teater knyttet opp til Nattkirke, men oppmøtet var varierende, og vi merket at ungdommene ikke setter like stor pris på program og faste tidspunkter på fre-

dagskvelden. Samtidig har vi gjennomført en Nattkirkegudstjeneste hvor også voksne ble med, og her fikk vi mange gode tilbakemeldinger. To år på rad har vi invitert konfirmant-reunion til Nattkirke. Dette er noe vi kommer til å fortsette med og som fungerer bra.

Arbeidet med Nattkirkekonseptet har også gitt verdifulle erfaringer som vil være viktige innspill til ungdommers spørsmål og behov i forhold til deres relasjon til kirkens gudstjenesteliv. På Ungdommens kirkemøte i 2003 ble det gitt en utfordring til kirken om å arbeide for en mer fleksibel gudstjeneste og høymesorden, og en Nattkirkekveld på Tjøme imøtekommer dette.

VEIEN VIDERE

Nattkirketilbudet fortsetter etter prosjekttiden. Det kunne fort ha blitt et blaff, men ungdommene i drudlegruppen ønsket å fortsette, og våre erfaringer er at dette er et tilbud som på mange måter fungerer godt og som er et tilbud som er verdifullt for ungdommene. Vi har også merket en interesse blant tweens og skal i løpet av våren 2018 arrangere vår første Nattkirke junior.